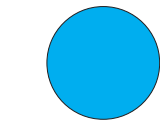

نکته

راهکار افزایش تاب‌آوری در زنجیره تأمین

در حالی که ایران با شرایطی ویژه و متغیر در فضای اقتصادی، سیاسی و فناوری مواجه است، اهمیت بازطراحی زیرساخت‌های تجاری و زنجیره تأمین کشور بیش از هر زمان دیگری خود را نشان می‌دهد. به گفته کاوه زرگران، رئیس کمیسیون تسهیل و توسعه تجارت اتاق بازرگانی تهران، اگرچه ذخایر کالاهای اساسی در وضعیت مناسبی قرار دارد و طبق ارزیابی‌ها حداقل ۳۵ درصد از نیاز سالانه کشور در انبارها موجود است، اما برای مقابله با بحران‌های احتمالی باید از اکنون برنامه‌ریزی دقیقی در دستور کار قرار گیرد. او تأکید می‌کند که واحدهای تولیدی نظیر مرغداری‌ها و دامداری‌ها تا چهار ماه آینده از نظر تأمین نهاده‌ها مشکلی نخواهند داشت و در حال حاضر نیز هیچ گونه اختلالی در ورود و توزیع کالاهای اساسی مشاهده نمی‌شود. با این حال، او هشدار می‌دهد که زیرساخت‌های موجود؛ به‌ویژه در حوزه فناوری اطلاعات و سامانه‌های الکترونیکی باید بازبینی شوند، زیرا اتکای بیش از حد به سیستم‌های دیجیتال وابسته به اینترنت می‌تواند در شرایط اضطراری، جریان ورود کالا به کشور را به کلی متوقف کند. زرگران ضمن اشاره به ظرفیت‌های بالای بخش خصوصی در تداوم تأمین کالا، از بانک مرکزی به عنوان حلقه حیاتی در این زنجیره نام می‌برد. او می‌گوید اگر وعده‌های نهادهای مالی و بانک مرکزی به‌موقع عملیاتی شود، کشور می‌تواند از بحران‌های تأمین کالا عبور کند. اما تأخیر در اجرای این تعهدات، به‌ویژه در تخصیص ارز و انجام تعهدات ارزی بانک‌ها، می‌تواند کل سیستم را تحت فشار قرار دهد. بر این اساس، نقش بانک مرکزی تنها در تأمین ارز، بلکه در ثبات امنیت غذایی نیز برجسته است. تأمین مالی تجارت خارجی بدون حمایت و هماهنگی این نهاد امکان‌پذیر نخواهد بود و لازم است سیاست‌های تجاری، ارزی و زیرساختی به شکلی هماهنگ طراحی شوند تا حتی در بحرانی‌ترین شرایط نیز زنجیره تأمین دچار وقفه نشود.

در کنار اقدامات مالی، پیشنهاد‌های اجرایی متعددی نیز برای افزایش تاب‌آوری زنجیره تأمین مطرح شده؛ از جمله بازبینی سامانه‌های گمرکی، طراحی پلن B برای مدیریت شرایط اضطراری، تعریف فرایندهای دستی جایگزین در صورت قطع سامانه‌ها، امکان استفاده از مکاتبات فیزیکی، تدوین اختیارات قانونی برای دور زدن تشریفات زمان‌بر و یکپارچه‌سازی یا هماهنگ‌سازی سامانه‌های نظارتی، گمرکی و بانکی. همچنین لازم است سطح دسترسی آف‌لاین نهادهای نظارتی ارتقا یابد و پروتکل‌های جدید ورود و ترخیص کالا در وضعیت اضطراری به فعالان اقتصادی اطلاع‌رسانی شود. زرگران پیشنهاد می‌کند دستورالعمل‌های واکنش سریع نیز تدوین شود تا واردکنندگان در مواجهه با بحران بتوانند بدون توقف به تأمین نیاز کشور ادامه دهند. نکته کلیدی دیگر که از نگاه کارشناسان نباید مغفول بماند، تقویت توان داخلی در تولید کالاهای اساسی و نهادهای وارداتی است. اگرچه واردات همچنان بخش عمده‌ای از زنجیره تأمین کشور را تشکیل می‌دهد، اما توسعه ظرفیت‌های تولید داخلی می‌تواند در میان‌مدت و بلندمدت از شدت وابستگی به منابع خارجی بکاهد و پایداری اقتصادی را تقویت کند. این راهبرد باید به‌عنوان مکمل سیاست‌های تجاری و ارزی دیده شود، نه جایگزینی کامل. هم‌افزایی بین سیاست‌های اقتصادی، ارتقای زیرساخت‌های الکترونیکی و فیزیکی و تعامل مؤثر میان دولت، بخش خصوصی و نهادهای مالی، کلید افزایش تاب‌آوری در زنجیره تأمین کشور خواهد بود. در غیر این صورت، حتی در صورت وجود کالا در انبارها، اختلال در یکی از حلقه‌های زنجیره می‌تواند کل سیستم را مختل کرده و پیامدهای سنگینی برای اقتصاد ملی در پی داشته باشد.

حمیدرضا ییاتی‌نیا کاشانی
روزنامه نگار

۶۶

اصلاح قوانین، اجرای دقیق سیاست‌های حمایتی و تسهیل فضای کسب‌وکار اعتماد بخش خصوصی را بازسازی و سرمایه‌گذاری پایدار را تسهیل می‌کند؛ این سه گام راه‌حل مقاوم‌سازی اقتصاد ایران است

نوآوری کشور را شکوفا کند. بدون این اصلاحات، بخش‌های نوظهور فناوری نمی‌توانند نقش موتور محرک رشد اقتصادی را به خوبی ایفا کنند.

نقش دولت در عصر نوآوری

شاید مهم‌ترین پیام این گزارش، تغییر نقش دولت از تصدی‌گری به تسهیل‌گری است؛ حکمرانی مشارکتی و همراهی با بخش خصوصی، ایجاد امنیت اقتصادی و شفافیت، بهبود زیرساخت‌های قانونی و مالی و توجه به توسعه فناوری و نوآوری باید محور برنامه‌های آینده باشند. دولت نه به عنوان ناظر منفعل بلکه به عنوان تسهیل‌گر قدرتمند، باید زمینه فعالیت آزاد و خلاقانه بخش خصوصی را فراهم آورد تا اقتصاد کشور بتواند مسیر رشد و پایداری را با شتاب بیشتری طی کند.

با اجرای این سه گام عملی، ایران می‌تواند بر چالش‌های اقتصادی کنونی فائق آید و آینده‌ای روشن‌تر برای اقتصاد خود رقم زند؛ آینده‌ای که در آن دانش، فناوری و نوآوری به پایه‌های اصلی توسعه اقتصادی تبدیل شوند و نقش مردم و بخش خصوصی در حکمرانی اقتصادی پررنگ‌تر شود.

از کشور است. میرصدری بر تقویت صندوق ضمانت صادرات با پشتوانه دولت، انعقاد پیمان‌های همکاری فناوریانه با دیگر کشورها و طراحی بسته‌های جذاب مالیاتی و اوراق بهادار خاص برای جذب سرمایه‌گذاری تأکید می‌کند. حضور هدفمند در نمایشگاه‌های فناوری و پلتفرم‌های دیجیتال جهانی نیز از دیگر راهکارهای برندسازی بین‌المللی محصولات ایرانی است.

تخصیص منابع هدفمند

یکی از چالش‌های اساسی اقتصاد نوآور، پراکندگی و نا کافی بودن حمایت‌های مالی و نهادی از تحقیق و توسعه است که مانع فعالیت مستمر و اثر بخش زیست‌بوم فناوری می‌شود. برای عبور از این چالش لازم است سازوکارهای حمایت از تحقیق و توسعه بازطراحی شوند تا علاوه بر افزایش منابع مالی، فرایند تخصیص بودجه شفاف، پاسخگو و مبتنی بر اولویت‌های واقعی باشند.

استفاده از الگوهای موفق جهانی مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک دولت و بخش خصوصی، ایجاد مشوق‌های مالی و مالیاتی و بازتعریف فرایندهای حمایتی می‌تواند ظرفیت‌های

تسهیل‌گری، اجرای دقیق قوانین حمایتی، پرهیز از تغییرات بی‌رویه مقررات و شفاف‌سازی فرایندهای حمایتی، از جمله اقدامات کلیدی به شمار می‌رود. همچنین طراحی سازوکارهای تأمین مالی هوشمند برای وثیقه‌گذاری دارایی‌های نامشهود و تسهیل دسترسی به بازار سرمایه؛ به‌ویژه بازار نوافرین و صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر باید در اولویت قرار گیرد. در حوزه تجارت خارجی نیز حذف تشریفات زائد اداری و تقویت زیرساخت‌های لجستیکی از ضرورت‌های حضور مؤثر در بازارهای جهانی است.

میرصدری بر اهمیت حکمرانی مشارکتی میان دولت و بخش خصوصی تأکید دارد و ایجاد شوراهای مشترک برای تصمیم‌سازی و تخصیص منابع را گامی مهم در افزایش هم‌افزایی می‌داند. او معتقد است واگذاری پروژه‌های دولتی به شرکت‌های دانش‌بنیان توانمند موجب ارتقای کیفیت خدمات و اعتمادسازی بخش خصوصی می‌شود.

توسعه صادرات و جذب سرمایه

گام سوم، توسعه صادرات و جذب سرمایه به ویژه سرمایه‌گذاری‌های خارجی و ایرانیان خارج

تحولات اخیر اقتصادی کشور فرصتی کم‌سابقه پیش روی سیاست‌گذاران قرار داده تا با اتخاذ رویکردی نو، مسیرهای تازه‌ای برای بازسازی اعتماد عمومی، احیای سرمایه‌گذاری و بازتعریف نقش دولت در اقتصاد طراحی کنند. شرایط پیچیده امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند تصمیم‌های شجاعانه و اصلاحات ساختاری است تا از ظرفیت‌های مغفول مانده بخش خصوصی؛ به ویژه زیست‌بوم فناوری و نوآوری بهره‌برداری شود.

ضرورت توجه به زیست‌بوم نوآور

شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها به‌عنوان بازیگران نوظهور اقتصاد، با وجود چالش‌هایی مانند ناپایداری سیاست‌ها و محدودیت‌های مالی، همچنان امید اصلی تحرک اقتصادی کشور به‌شمار می‌روند. اما این تحرک زمانی به ثمر می‌رسد که دولت رویکردی تسهیل‌گرانه در پیش گیرد و به جای تصدی‌گری، شرایط رشد بخش خصوصی را فراهم سازد. سید محسن میرصدری، رئیس کمیسیون کسب‌وکارهای نوین و دانش‌بنیان اتاق بازرگانی ایران، این دوران را فرصتی تاریخی برای تغییر در حکمرانی اقتصادی می‌داند و معتقد است تحول نقش دولت به‌نهادی تسهیل‌گر، اعتماد به بخش خصوصی و ایجاد سازوکارهای ضد فساد، مسیر رشد پایدار را هموار می‌کند.

فضای تنفسی برای فناوری

نخستین گام در این مسیر، فراهم کردن فضای تنفسی برای عبور از شوک اقتصادی و جلوگیری از فرار مغزها و ورشکستگی شرکت‌های نوپا است. میرصدری بر لزوم ارائه تسهیلات نقدی کوتاه‌مدت با نرخ ترجیحی، تعویق بازپرداخت وام‌ها و تعهدات مالیاتی، اولویت‌بخشی در تخصیص ارز و ثبت سفارش و بسته‌های رفاهی برای حفظ نیروی انسانی متخصص تأکید می‌کند. این اقدامات حیاتی می‌تواند به حفظ زیست‌بوم فناوری و نوآوری در شرایط سخت اقتصادی کمک کند.

بازسازی اعتماد و زیرساخت‌ها

پس از تثبیت نسبی شرایط، گام دوم تمرکز بر مقاوم‌سازی اقتصاد و بازسازی اعتماد سرمایه‌گذاران است. میرصدری معتقد است دولت باید نقش حمایتی خود را تقویت کند و زمینه رشد بخش خصوصی را فراهم آورد. بازرگانی در مقررات، تغییر نقش دولت از تصدی‌گری به

افزایش ۹ درصدی صادرات ایران به چین

و در مقابل، سهم قابل توجهی از بازار کالاهای مصرفی و صنعتی ایران به کالاهای چینی اختصاص دارد.

سابقه روابط اقتصادی و چشم‌انداز آینده

روابط اقتصادی ایران و چین دارای ریشه‌های چند دهه‌ای است و پس از خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸، نقش چین به عنوان شریک راهبردی ایران برجسته‌تر شده است. در دوره تحریم‌ها، چین یکی از معدود کشورهایی بود که روابط تجاری خود با ایران را حفظ و حتی گسترش داد. این همکاری‌ها زمینه‌ساز تداوم روابط اقتصادی

تازه‌ترین آمارهای منتشرشده از گمرک چین نشان می‌دهد که مبادلات تجاری ایران و چین در پنج‌ماهه نخست سال ۲۰۲۵ به ۳۰۶۷۶ میلیارد دلار رسیده است. این رقم شامل ۳۰۲۲ میلیارد دلار صادرات چین به ایران و ۱۰۴۵۶ میلیارد دلار صادرات ایران به چین است. اگرچه در این بازه زمانی، صادرات چین به ایران ۲۱ درصد و واردات چین از ایران ۱۸ درصد کاهش یافته، اما در ماه می سال جاری رشد قابل توجهی را به ثبت رسانده است. تجارت دو کشور در این ماه با ۳ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۸۷۳ میلیون دلار رسید. صادرات چین به ایران یک درصد رشد کرده و به ۶۰۷ میلیون دلار رسیده، در حالی که واردات چین از ایران ۹ درصد افزایش یافته و به ۲۶۶ میلیون دلار رسیده است.

تحولات مثبت در روابط تجاری دو کشور

این رشد نسبی در ماه می، به‌رغم کاهش کلی در پنج‌ماه نخست، نشان‌دهنده بهبود شرایط روابط اقتصادی میان ایران و چین است. کارشناسان اقتصادی این افزایش صادرات ایران به چین را نشانه‌ای از تلاش‌های تازه برای تنوع‌بخشی به صادرات غیرنفتی، بهبود لجستیک و تقویت همکاری‌های دوجانبه ارزیابی می‌کنند. عمده اقلام صادراتی ایران به چین شامل محصولات پتروشیمی، مواد معدنی، محصولات کشاورزی و نفت خام است. این تحولات در چارچوب توافق نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای صورت می‌گیرد که هر دو کشور به دنبال حفظ و توسعه روابط تجاری خود هستند. بررسی روند سال‌های اخیر حاکی از این است که چین همچنان بزرگ‌ترین شریک تجاری ایران باقی مانده است. با وجود تحریم‌های بین‌المللی و محدودیت‌های بانکی، دو کشور موفق شده‌اند سطحی از تجارت پایدار را حفظ کنند. چین به عنوان یکی از مهم‌ترین مقاصد صادرات نفتی و غیرنفتی ایران شناخته می‌شود